

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.10 (3418) ●

● ЧАЦВЕР, 12 САКАВІКА, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Калі сугучныя сэрцы
Журналіст, краязнаўца
Алесь Карлюкевіч
ушанаваны за арганізацыю
беларуска-казахстанскіх
творчых праектаў **Стар. 2**

Традыцыйны беларускі
касцюм застаецца
вялікай каштоўнасцю
і будзе сучасным
заўсёды **Стар. 3**

Сустрэчы ў Кішынёве
Тры знакавыя дні лютага
актывісты Беларускай
абшчыны Малдовы
правялі ў прыемных
клопатах **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Мы ўмеем сябраваць

Праца душы актывістаў Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага дае добры плён

У жыцці заўсёды важна выбіраць прыярытэты. Так, на мой погляд, варта рабіць і ў працы беларускіх суполак. Аднак, аналізуючы досвед, пералічваючы па выніках года зробленае, мы рэдка акцэнтуюм увагу: менавіта ўнутраная праца над сабой, асобны рост актывістаў суполкі даюць добры плён. З гэтых, на першы погляд нябачных, але пастаянных і мэтанакіраваных намаганняў і “разгортваецца” ўрэшце жыццё і нашага таварыства. Мы падлічылі: летась Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага паўдзельнічала больш чым у дваццаці гарадскіх мерапрыемствах. І гэта не лічачы ўласных! Часам бывалі святочныя дні, калі мы былі ў двух месцах адначасова. Такое магчыма дзякуючы высокай культуры членаў суполкі. А гэта: энтузіязм, разуменне важнасці таго, што робім, працавітасць, уменне і жаданне нашых актывістаў

Гуканне Вясны ў Іркуцку

ды іх сямейнікаў нечым асабістым ахвяраваць — у імя калектыўнай мэты.

Дарэчы, пра мэту. Калі яна ёсць — значна лягчэй рухацца наперад. Вось падаецца мне: “актыўнасці актывістаў” паспрыяў праект “Народны каляндар беларусаў Прыбайкалля”, вельмі да месца падтрыманы Губернскім сходам грамадскасці. Дзякуючы яму нам удалося палепшыць матэрыяльна-тэхнічную базу суполкі і ажыццявіць даўно задуманае. Усё набы-

тае, у тым ліку і каштоўны досвед, спатрэбіцца на будучыню, і ўжо намечаны новыя праекты, імпрэзы.

Гартаючы справаздачу пра мінулагоднія справы ПТБК, можна вылучыць галоўныя кірункі дзейнасці. І першым я б назвала нашае беларускае самаўдасканаленне, наш асобны рост. Без гэтага — як інакш займацца беларускімі справамі? Сябры ПТБК самастойна і суполна, па літаратуры, пры дапамозе інтэрнэта, падтрымліваючы

Алена Сіпакова пад час абраду Дажынкі

зносіны з аднадумцамі ў Беларусі, у іншых рэгіёнах Расіі вывучаюць усё, што мае дачыненне да беларускасці: святы, рамёствы, песні, танцы, арнаменты, звычаі, мову, мастацтва, архітэктур, літаратуру... Збяромся ў офісе на рэпетыцыі, а заадно вышыўкай зоймемся. Або разам праглядваем фільмы на беларускай мове. А вось нядаўна глядзелі дзяфілмы — і столькі цудоўных эмоцый атрымалі! Галівуд, як кажуць, адпачывае. Зрэшты, аб працы над сабой не надта

і напішаш, але гэта — самая аб’ёмная і, па сутнасці, фундаментальная частка нашай дзейнасці.

Другі вельмі важны (і прыемны, і любімы, і проста неабходны!) кірунак — гэта жыццё ў плыні традыцыйных беларускіх абрадавых святаў. Тут усё прайшло ў адпаведнасці з нашым календаром. Удалося зладзіць нават выязныя мерапрыемствы ў адзяленнях: Купалле святкавалі ў Ахінах і Андрушына, Дажынкі — у Марынінску. → **Стар. 2**

ВЕСТКІ

Роднае слова ў Санкт-Пецярбурзе

Літаратурны конкурс “Невядомы Пецярбург” сёлета ўпершыню выйшаў за гарадскія межы: да ўдзелу ў ім запрошаны і беларускія аўтары

У Міністэрстве інфармацыі Беларусі паведамілі, што конкурс пройдзе пад дэвізам “Разам мы перамаглі, разам мы пераможам!”. А прапанова да беларускіх аўтараў далучыцца да конкурсу паступіла ад дэлегацыі Санкт-Пецярбурга, якая ўдзельнічала ў працы XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу, што праходзіла ў беларускай сталіцы ў лютым.

Конкурс літаратурных твораў абвешчаны па наступных тэмах: “Да 70-годдзя Вялікай Перамогі. З Беларускага вакзалу на Беларускі фронт”, “Разам мы мацней! Саюзная дзяржава як залог эканамічнага ўздыму і росквіту двух народаў”, “Мой любімы пецярбургскі (беларускі) пісьменнік”, “Што я ведаю пра Пецярбург (Мінск)?”.

Працы можна дасылаць да 15 красавіка на адрас dr.konkurs_2014@mail.ru. У склад журы ўвойдуць вядомыя пісьменнікі. Працы можна прадстаўляць як у празаічнай форме (артыкулы, апавяданні, нарысы, эсе), так і ў паэтычнай (вершы, паэмы).

Вынікі конкурсу будуць агучаны на X Санкт-Пецярбургскім міжнародным кніжным салоне, які запланаваны на май. Лаўрэатам конкурсу будуць уручаны дыпламы, два пераможцы атрымаюць прызы. Лепшыя аўтарскія творы ўвойдуць у зборнік.

Упершыню конкурс “Невядомы Пецярбург” прайшоў у 2013 годзе.

МАЦЯРЫК НАЦЫ

“Быццам на Радзіме пабывалі...”

У Нарве і Таліне з вялікім поспехам давалі канцэрты артысты з Салігорска

Для чаго ствараюцца ў замежжы беларускія суполкі? Мэты яднання супляменнікаў — самыя розныя. Беларусы Эстоніі, напрыклад, адной з галоўных задач бачаць папулярызацыю беларускай культуры там, дзе цяпер жывуць. І мы шмат робім дзеля таго, каб так яно і было.

Раскажу пра апошнюю навіну. Напрыканцы лютага ў нашым горадзе Нарва, у Палацы культуры “Ругадзіў”

прайшоў вялікі беларускі канцэрт. Гэта па запрашэнні талінскага Беларускага таварыства “Лёс”, якім кіруе Таццяна Ніжнік, і да нас завітала творчая дэлегацыя з Салігорска на чале з выдатным арганізатарам і танцорам Вадзімам Матанцавым. Прыехалі вельмі цікавыя выканаўцы: заслужаны калектыў Беларусі ансамбль танца “Сузор’е”, танцавальны гурт “Зорачкі”, вакальны гурт “Асалода” і фальклорны гурт “Тапагушкі”.

Хто ж такі Вадзім Матанцаў? Інтэрнэт падказвае: у свой час ён, выпускнік

Інстытута культуры, прыехаў у Салігорск, вядомы горад калійшчыкаў у Мінскай вобласці, па запрашэнні. Кіраўніцтва горада і мясцовага Палаца культуры ставіла задачу: стварыць дарослы калектыў народнага кірунку. Вось і спатрэбіўся танцору досвед працы ў мінскім фальклорным гурце “Карагод” Аляксандра Баканава. Спачатку з’явіўся ў горадзе калійшчыкаў маладзёжны танцавальны гурт “Сузор’е”, пры ім — трэба ж думаць пра будучыню! — ужо ёсць некалькі ўзроставаў дзіцячых груп.

Госці з Салігорска выступалі ў Нарве

Ёсць і “Тапагушкі”, старэйшая фальклорная група з жанчын паважанага ўзросту. Такіх танцораў не часта пабачыш на сцэне, а “Тапагушкі” Вадзіма Матанцава смела разбураюць

стэрэатыпы. Іх творчасць атрымала прызнанне далёка за межамі Салігорска. “Здавалася б, і не той ужо узрост, каб танчыць на сцэне... — расказалі ўдзельніцы гурта. — Але ж

сапраўднымі самадзейнымі артыстамі робіць нас майстэрства харэографы, яго высокая культура і пачуццё такту”. У кабінце кіраўніка “Сузор’я”, кажуць самадзейныя артысткі, адна сцяна амаль цалкам завешана дыпламамі, граматамі з розных конкурсаў і фестываляў. Сярод самых прэстыжных Вадзім Пятровіч лічыць званні лаўрэата міжнародных харэаграфічных фестываляў “Сожскі карагод” у Гомелі і “Вясновыя арабескі” ва ўкраінскім Луганску, Міжнароднага фестываля нацыянальных культур “Кубанскі казачок”. → **Стар. 4**

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Калі сугучныя сэрцы

Журналіст, краязнаўца, пісьменнік Алесь Карлюкевіч ушанаваны за арганізацыю многіх беларуска-казахстанскіх творчых праектаў

Чытачы “Голасу Радзімы” ведаюць: Алесь Мікалаевіч — наш даўні аўтар. Колькі гадоў таму ішоў у газеце цікавы цыкл яго артыкулаў “Знічкі Айчыны”, піша нам і цяпер. Пераважна пра міжнародныя культурныя сувязі. А казахстанскім медалём “За вялікі ўклад у кніжную справу” ён ушанаваны як арганізатар многіх міжнародных творчых праектаў.

— Алесь Мікалаевіч, адкуль у вас цікаўнасць да Казахстана і казахскай культуры?

— У сярэдзіне 80-х я некаторы час жыў і працаваў недалёка ад Казахстана — у Туркменістане. Ужо тады для мяне былі не чужымі імёны Алжаса Сулейменава, Марыса Сімашкі, Анура Алімжанавы ды іншых сучаснікаў. Пра Марыса Сімашку шмат ведаў ад туркменскіх літаратараў, бо шлях у літаратуру ў гэтага яркага пісьменніка пачынаўся ў Туркменістане. А калі ў 1990-м прыехаў дадому, у Беларусь, то пачаў супрацоўнічаць з Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтрам імя Францыска Скарыны. І дзякуючы прафесару Адаму Мальдзісу, іншым яго супрацоўнікам распачаў даследаваць і тэму “Прысутнасць беларускай культуры ў Казахстане”.

— Складваецца ўражанне: цяпер Выдавецкі дом “Звязда” мэтанакіравана прадстаўляе ў Беларусі казахскую літаратуру...

— Гробіць гэта як праз кніжныя выданні, так і праз літаратурна-мастацкую перыёдыку. Яшчэ калі асобна існавала выдавецкая ўстанова “Літаратура і Мастацтва”, мы выдалі кнігу вершаў Абая “Стэпавы прастор”. Усе пераклады зрабіў адзін беларускі паэт — Мікола Мятліцкі. Зборнік меў шырокі розгалас, былі надрукава-

Алесь Карлюкевіч (другі злева) з суайчынікамі з Казахстана. 2009 год

ны рэцэнзіі на перакладную кнігу. І ў Беларусі, і ў Казахстане. Дарэчы, за тую працу Мікола Мятліцкі вылучаны на Міжнародную прэмію Абая. У беларускіх часопісах і газеце “Літаратура і мастацтва” друкаваліся пісьменнікі Казахстана Нуруслан Аразалін, Святлана Ананьева, Любоў Шашкова (абедзве жанчыны, дарэчы, маюць беларускія родавыя карані), Алжас Сулейменаў, Валерый Міхайлаў, Кайрат Бакберганаў. У серыі “Сугучча сэрцаў: Беларусь — Казахстан” мы выпусцілі кнігу казахскіх і беларускіх паэтаў і празаікаў “Не ведаючы межаў”. А нядаўна да беларускага чытача прыйшлі дзве кнігі Немага Келімбетава — “Не хачу губляць надзею” і “Лісты да сына”.

— Над перакладам якіх і вы працавалі...

— Так. Першую кнігу мы пераклалі з Алесем Бадаком. А

вельмі эмацыйную мастацка-публіцыстычную споведзь, кнігу-дыялог “Лісты да сына” — з Генадзем Аўласенкам. На XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы прайшла яе прэзентацыя. З казахстанскага боку ўдзельнічалі Райхан Мажэнкызы і Святлана Ананьева. Выступалі дырэктар маскоўскага выдавецтва “Художественная литература” Георгій Прахін, галоўны рэдактар часопіса “Польмя” Алесь Бадак, азербайджанскі паэт Чынгіз Алі аглу.

— Што ў планах на развіцці беларуска-казахстанскіх літаратурных стасункаў?

— Мяне па-ранейшаму цікавіць казахская літаратура, культура. Спадзяюся, гэтыя зацікаўленні будуць рэалізаваны ў канкрэтных творчых клопатах.

Гутарыла Наталля Асмола

Ад рэдакцыі.

Віншуючы з узнагародай Алесь Карлюкевіча, мы згадалі: у нашым рэдакцыйным архіве ёсць унікальны фотаздымак, зроблены ў кастрычніку 2009 года ў рэдакцыі газеты “Літаратура і мастацтва”. Тады ў Мінску праходзіла беларуска-казахстанская канферэнцыя, сярод удзельнікаў якой былі вядомыя ў Казахстане беларусы з Алматы: Леанід Піталенка (злева) — дэпутат Мажыліса Парламента Казахстана, Аляксей Цэхавой (справа) — доктар навук і супрацоўніца (цяпер загадчыца аддзела) Інстытута літаратуры і мастацтва імя М. Ауэзава Святлана Ананьева. Яны і завіталі ў рэдакцыю: знаёміліся з Алесем Карлюкевічам, тады галоўным рэдактарам “ЛІМа”.

Упэўнены, што і тая сустрэча з супляменнікамі са стэпавай краіны паспрыяла ўмацаванню беларуска-казахстанскага сяброўства.

ВЕСТКІ

Каб разумелі

Сайт 16-й акругі Парыжа перакладзены на беларускую мову

Пра тое паведамілі ў пасольстве Беларусі ў Францыі. Мэрыя 16-й акругі і Гістарычнае таварыства Атэй і Пасі прынялі рашэнне перавесці афіцыйны сайт 16-й акругі Парыжа на 74 замежныя мовы — па колькасці нацыянальнасцяў, прадстаўнікі якіх жывуць у гэтай акрузе. “Танаровае месца на сайце заняла і беларуская мова з улікам таго, што на тэрыторыі акругі знаходзіцца дыпламатычная місія Беларусі і пражываюць беларускія грамадзяне”, — адзначылі ў Пасольстве.

Пасол Беларусі ў Францыі Павел Лагушка ў лісце падзякаваў мэру 16-й акругі, прэзідэнту Гістарычнага таварыства Атэй і Пасі Клоду Гаасгену за пераклад сайта на беларускую мову. Пасол таксама даў згоду на тое, каб арганізаваць у будынку Пасольства канферэнцыю, прысвечаную гісторыі 16-й акругі Парыжа.

Клод Гаасген у лісце на адрас беларускага Пасольства адзначыў, што, нягледзячы на тое, што пераклад не дастаткова літаратурны, ён дапаможа беларусам, якія жывуць і працуюць у 16-й акрузе, больш даведацца пра яе гісторыю.

Нагадаем, 16-я акруга Парыжа створана ў XIX стагоддзі, асновай для яе сталі два старажытныя гарадкі Атэй і Пасі. Гэты адзін з найбуйнейшых і густанаселеных раёнаў сталіцы Францыі знаходзіцца на правым беразе Сены. У акрузе ў свой час жылі філосаф Жан-Жак Русо, кампазітары Джакама Пучыні і Джаакіна Расіні, пісьменнік Анарэ дэ Бальзак.

А хто з вядомых беларусаў меў дачыненні з Парыжам, Францыяй? Найперш згадаем знакамітага паэта Адама Міцкевіча, яму ў Парыжы ўстаноўлены помнік. Мяркуем, беларуска-французкія дачыненні будуць больш актыўна даследавацца і пры ўдзеле нядаўна створанага нашымі супляменнікамі Культурнага цэнтра Беларусі ў Францыі.

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

Мы ўмеем сябраваць

(Заканчэнне. Пач. на стар. 1)

Трэці кірунак — асветніцкая дзейнасць: сустрэчы ў дзіцяча-юнацкіх аўдыторыях. Расказваем пра шляхі беларусаў у Сібір, пра нашых супляменнікаў, якія шмат зрабілі і робяць для гэтага краю. Спрабуем прамаўляць, як прывітацца па-беларуску (Добрыдзень, Прывітанне), развітацца (Да пабачэння, Пакуль, Бывай) ці падзякаваць (Дзякуй!). Называем элементы адзення, прадметы. Рыхтуем для заняткаў матэрыялы: паказваем строі, глядзім беларускія мультфільмы, кліпы. Заўсёды “ўключаем інтэрактыў”, дзе ёсць магчымасць дзецям, падлеткам зрабіць нешта самім: перакласці тэкст на рускую мову, змайстраваць нешта з саломкі ці вышыць сімвал. Можам прапанаваць паспяваць, патанцаваць, у гульні пагуляць. Звычайна арыентуемся на ўзрост удзельнікаў імпрэзы, улічваем пажаданні педагогаў. Летась было 10 адкрытых сустрэч: у школах, ліцэі, спецшколе-інтэрнаце для дзяцей з парушэннем слыху. Нас прымалі студэнты

Тэатральнага вучылішча, Каледжа культуры, Педакадэміі. Пабывалі і ў дзіцячым садку. Зносіліся з кітайскімі дзецьмі, удзельнікамі аднаго з фэстаў — пры дапамозе беларускіх танцаў. Былі “адукацыйныя” сустрэчы з іркуцкімі на кірмашах майстроў: мы праводзім майстар-класы па беларускіх рамёствах. Яшчэ чытаем лекцыі з інтэрактывам у музеях, бібліятэках: гэта ўжо для дарослых.

Нас запрашаюць на канферэнцыі, круглыя сталы. У 2014-м былі канферэнцыя “Этнаканфесійны дыялог, мір і згода” ў пльні VIII універсітэцкіх сацыяльна-гуманітарных чытанняў, міжрэгіянальны форум “Сібір — тэрыторыя міжнацыянальных міру і згоды”, міжнародная канферэнцыя “Роля моладзі ва ўмацаванні міжнацыянальных стасункаў”. А круглыя сталы праводзілі камісіі Грамадскай палаты Іркуцкай вобласці.

У летні перыяд мы фестывалі. “Будь”, “Байкал-лайф”, “Феерія со-стояний”, “Мы разные, мы вместе”, “Радуга над Байкалом”... Хоць назвы ў фэстаў рускія, аднак жа ўсюды былі

там беларускія танцы, нашы майстар-класы па рамёствах. Мы нават пашыралі беларускі досвед чысціні і парадку. Як? Займаліся зборам смецця там, дзе тое было патрэбна. Мы ж не беларучкі — мы беларусы! Цяпер хочам выкарыстаць фэст-досвед і правесці свой “Фэст Беларусаў Свету на Байкале”. Над гэтым працуем: далучайцеся!

Наша дзейнасць у рэгіёне прама і ўскосна сведчыць: беларусы — гэта працавітая, мірная нацыя, якая любіць сваю культуру і паважае культуру іншых народаў. Летась мы не раз мелі магчымасць засведчыць, што ўмеем сябраваць: прайшло шмат сумесных імпрэзаў як з неамерцыйнымі арганізацыямі, так і з дзяржустановамі культуры і адукацыі. А напрыканцы года быў урачысты, ужо традыцыйны прыём мэра Іркуцка “Час. Падзеі. Людзі”. У Музычным тэатры імя Загурскага сабраліся тыя, хто любіць Іркуцк, імкнецца зрабіць яго лепшым. Мэр Віктар Кандрашоў узнагароджваў тых, хто сваёй працай паўплываў на

Абрад Дажынак у пасёлку Марынінск Іркуцкай вобласці

паляпшэнне жыцця горада. Была і такія ўзнагарода: Лепшаму нацыянальна-культурнаму цэнтру. Конкурс на лепшы НКЦ праходзіў чацвёрты раз, і заўсёды нашае таварыства — у тройцы мацнейшых. Па выніках 2014-га мы заваявалі другое месца!

Праз паважаную нам газету “Го-

лас Радзімы” віншую з такім прызнаннем нашых намаганняў усіх членаў ГТБК, выказаў падзяку ўсяму актыву за дружную працу. І спадзяюся: наперадзе ў нас яшчэ нямала перамог.

Алена Сіпакова,
старшыня Іркуцкага таварыства
беларускай культуры імя Яна
Чэрскага

СПАДЧЫНА

Традыцыйны беларускі касцюм застаецца вялікай каштоўнасцю і будзе сучасным заўсёды

Дзяўчына з мястэчка Любань

Кожнаму з нас у спадчыну застаецца тое, што стварылі талент і працалюбства нашых бацькоў, продкаў. У матуліных вышыванках, напрыклад, можна пабачыць прыгожы след яе душы, таямнічыя знакі яе мараў і памкненняў. Пашана да такой спадчыны — прыкмета культурнасці чалавека. А ўсю беларускую народную творчасць можна параўнаць з глыбокай паэмай жыцця блізкіх нам людзей на ўсіх этапах гісторыі. Гэта для нас і люстэрка душы народнай, і невывярнёная крыніца натхнення і мастацкіх вобразаў.

Касцюм — адзенне святочнае

Народнае адзенне — надзвычайна яркі здабытак нацыянальнай культуры. Вынік доўгіх, складаных працэсаў развіцця як матэрыяльнай, так і духоўнай культуры вялікай супольнасці. Прычым традыцыйнае адзенне больш, чым нешта іншае, адлюстроўвае нашу этнічную ўнікальнасць. Лічыцца: пасля мовы (бо “спачатку было слова”) народнае адзенне (“па адзежы сустракаюць”) — найважнейшая этнаадметнасць. Аднак у розных рэгіёнах Беларусі касцюм мае свае асаблівасці, непаўторны каларыт. Напрыклад, архаічнасць і чысціню ліній бачым на Заходнім Палессі, маляўнічасць — на Усходнім, гарманічная ўраўнаважанасць прыкметна ў Цэнтральнай Беларусі. Можна казаць пра манументальнасць у Падзвінні, дынамічны сілуэт — у Панямонні, незвычайную разнастайнасць і багацце дэкору ў Падняпроўі.

І буйныя гістарычна-этнаграфічныя вобласці краіны таксама маюць зоны лакальных асаблівасцяў традыцыйнага касцюма. Тое працягваецца ў тэхніцы выканання, спосабах напіння дэталей вопраткі, характары арнаменту... Вось менавіта такія лакальныя разнавіднасці касцюма спецыялісты і вызначаюць тэрмінам “строй”. У Беларусі налічваецца больш 30 строяў. Часам, праўда, словам гэтым, якое мае глыбокія карані, называюць і традыцыйны касцюм увогуле.

гатычныя мадонны, павітыя ў бялюткія наміткі, апранутыя ва ўзорыста-маляўнічыя андаракі, велічна і грацыёзна хадзілі яны па роднай зямлі і, як усе жанчыны свету, адчувалі сябе ва ўрачыстых уборах высакароднымі і прыгожымі, шчаслівымі і радаснымі”, — гэтак паэтычна пісаў, здаецца, Міхась Раманюк, выдатны навукоўца-даследчык, які абхадзіў усю краіну і занатаваў усё рэгіянальныя строі.

Народны строй і сапраўды мае сваю магію. Гэта заўжды сімвал святочнасці, святасці, урачыстасці. Прыгожыя вышываныя касцюмы ў Беларусі апраналі на вялікія святы. Шлюб раней бралі ў вышыванках, і цяпер тая традыцыя памалу вяртаецца. Нарачоная старалася вышыць кашулю каханаму, бо вышыванка мае сваю аўру, стварае радасны настрой. Арнамент — гэта абярэг, ён надае сілу і ўпэўненасць, ахінае-ахоўвае ад сурокаў ды зайздросных вачэй.

Беларускія строі на выставе

Больш за два дзясяткі рэканструяваных і аўтэнтчных строяў з усіх рэгіёнаў краіны было на выставе ў Інстытуце культуры Беларусі, дзе праходзіў Рэспубліканскі навукова-практычны семінар “Беларускі касцюм у прасторы і часе: пытанні захавання, рэканструкцыі, стылізацыі”. Семінар сабраў больш за 60 удзельнікаў: спецыялісты па фальклоры, дырэктары дамоў і цэнтраў рамёстваў, метадысты па традыцыйным касцюме абласных і раённых навукова-метадычных цэнтраў, выкладчыкі і навукоўцы вышэйшых і сярэдніх спецыяльных устаноў культуры. Гаварылі, як пашыраць веды пра беларускі касцюм як частку нашай этнапрасторы, пра наладжванне і пашырэнне сувязяў паміж навукоўцамі, даследчыкамі, практыкамі. Абмяняліся думкамі, як жыве традыцыйны касцюм у сучасных сцэнічных ды іншых стылізацыях, звярнулі ўвагу на выяўленне і вяртанне ва ўжытак разнастайных яго форм. Напрыклад, дзеці, падлеткі, моладзь праз такое адзенне могуць далучацца да народных традыцый. А як адладзіць сістэму захавання,

вывучэння, рэканструкцыі і стылізацыі традыцыйнага беларускага касцюма?

Выкладчыкі кафедры тэкстылю і касцюма Беларускай дзяржакадэміі мастацтваў прафесар Юрый Піскун і кандыдат мастацтвазнаўства, член Беларускага саюза дызайнераў Галіна Мяшкова разважалі над праблемамі мастацкай рэканструкцыі і стылізацыі народнага касцюма ў нашым часе. Дзяліліся досведам таго, як адаптуецца ён для гуртоў амаатарскай творчасці, звярталі ўвагу на асаблівасці формавання народнага строю. Выступалі спецыялісты з розных рэгіёнаў. Цікавай і важнай была інфармацыя ад Марыі Віннікавай, кандыдата мастацтвазнаўства, супрацоўніцы Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры

НАН Беларусі. Марыя Мікалаеўна — адна з першых даследчыц, якая не толькі дасканала вывучыла тэхналогію завівання наміткі, але і вярнула амаль забытае майстэрства.

Каб продкі пазналі...

Незвычайная ўстойлівасць традыцый — вось яшчэ чым адметны беларускі касцюм. Ён убераў у сябе шматлікія павеы моды і часу на працягу стагоддзяў, але доўгі час захоўваў нязменным крой некаторых прадметаў вопраткі. Асобныя атрыбуты касцюма ўвогуле ўзыходзяць да часоў паганства. На яго ўплывалі прыродныя ўмовы, род дзейнасці беларусаў, і традыцыйнае адзенне, моцна спалучанае з “некранным” на працягу стагоддзяў укладам жыцця, натуральна ўлісвалася ў прыроднае асяроддзе. Старажытныя формы, чысціня арнаментальных матываў, панаванне белага і чырвонага колераў — гэта ж пасланны

з глыбокай даўніны. Пластыка і каларыт народнага касцюма дзейнічалі ў арганічным адзінстве з рытуальнымі традыцыямі, якія і па сёння захаваліся на Беларусі.

Строй беларускіх сялян цалкам адпавядаў таму ідэалу прыгажосці, што выяўляўся ў мелодыях народных песень, гуках народных інструментаў, пластыцы традыцыйных танцаў. Ільняное белае адзенне, кроенае з прастакутнай саматканнае тканіны, усё жыццё суправаджала чалавека. У бліскачуча-белую кашулю (накладное тунікападобнае адзенне без рукавоў) апраналі продкі немаўля, а ў памойстэрскую вышытай чырвоным арнаментам кашулі апускалі ў магілу нябожчыка. Глыбока і паэтычна сказала пра тое простая сялянка, жадаючы быць пахаванай ва ўборы сваёй маладосці, каб, паводле яе прыгожай задумы, продкі пазналі, “хто яна, хто мы як народ”.

І сапраўды, калі мы кажам “беларус, грузін, іспанец”, то абавязкова хочам уявіць, як ён выглядае, як апрануты. Поўныя ансамблі адзення (ці народныя строі) і кожная з яго частак — гэта, з аднаго боку, рэчы ўтылітарныя, з другога — творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Гадоў дзесяць таму было модна з’явіцца на такога кшталту навуковым семінары ў створаным уласна рудна народным строі. Тады мяне прадавала інфармацыя, што той касцюм, у якім выкарыстаны рэгіянальны арнамент, крой, у прыгажосці, з’яўляецца ахоўным, лекавым — своеасаблівым абяргам ад ліха і зайздросці.

Хораша і годна выглядалі ў створаных уласна традыцыйных, гістарычных і шляхецкіх строях пад час адкрыцця нашага семінару студэнты Беларускага педуніверсітэта імя Максіма Танка і сталічнай 75-й гімназіі. Пазней пад гармонік ды бубен прайшоў майстар-клас па танцах, за што асобная ўдзячнасць удзельнікам Мінскага конкурсу выканаўцаў беларускага народнага танца “Мяцеліца” і кіраўніцы групы “Гуда” Алене Каліноўскай — гэта няўрымслівы і адданы спе-

цыяліст, арганізатар і майстар сваёй справы.

Як жывецца ў глыбінцы?

Спецыялісты з рэгіёнаў гаварылі на семінары, што не ў кожным паселішчы ўстановы культуры маюць магчымасць зарабляць грошы, аказваючы платныя паслугі. Даводзіцца выбіраць: ладзіць экспедыцыі ды збіраць узоры народнага мастацтва (а патрэбна фіксацыя, сістэматызацыя, рэканструкцыя, пашырэнне ды перадача здабыткаў моладзі) ці выконваць план па паслугах. У заходнееўрапейскіх краінах этнакультурныя праекты актыўна падтрымліваюцца дзяржавай. Мяркуем, з часам так будзе і ў нас.

Паважаючы народную культуру, разумеючы яе значэнне для самаідэнтыфікацыі беларусаў, варта працягваць да яе яшчэ больш увагі, зберагаць напрацоўкі даследчыкаў, спецыялістаў, майстроў, энтузіястаў. Усе ведаюць: такіх строяў, як у нас, няма больш анідзе ў свеце. Гэта, па сутнасці, культурныя каштоўнасці сусветнага маштабу, і стаўленне да іх павінна быць адпаведным.

Традыцыі сёння ў трэндзе

Хто сам хоць аднойчы дакрануўся да народнай традыцыі, ужо не можа застацца ранейшым: у жыцці чалавека адбываюцца якасныя змены да лепшага. Ведаю тое з уласнага досведу. Падаецца мне, надышоў час традыцыйнае адзенне ўспрымаць не як знак перажытку ці нейкай адсталасці. Давайце распушчым вочы, скажам шчыра: яно не проста вельмі камфортнае, унікальнае, прыгожае, зручнае, эксклюзіўнае. Яно — актуальнае, яно — у трэндзе, як цяпер кажуць. Канструкцыя беларускага строю такая дасканалая, што ў ім няма нічога лішняга. Усе элементы можна насіць цяпер і паўсядзённа, а калі апранаць паасобку, то ніхто ж і не здагадаецца, што гэта насілі і сто гадоў таму. І таму я ўпэўнена: беларускія народныя строі ніколі не застануцца ў мінулым — яны заўсёды будуць вельмі сучаснымі.

Галіна Суша, супрацоўніца Інстытута культуры Беларусі, член Беларускага саюза майстроў народнай творчасці

Дзіцячыя строі з вёскі Обчын Любанскага раёна

КОЛА ДЗЁН

Сустрэчы ў Кішыніёве

Тры знакавыя дні апошняга зімовага месяца актывісты Беларускай абшчыны Малдовы правялі ў прыемных клопатах

Мы не заўсёды і задумваемся, што жывём нібы ў розных сістэмах культурных каардынат. А сёлета сышліся разам і Міжнародны дзень роднай мовы (21 лютага), і славянска-язычніцкая Масленіца (22 лютага), і Дзень абаронцаў Айчыны (23 лютага), што мае карані ў савецкім мінулым. Актывісты Беларускай суполкі Малдовы палічылі: трэба так папрацаваць, каб усё важныя даты годна адзначыць. Мяркую, гэта ў нас атрымалася.

Мовы не маюць межаў

Шматнацыянальны народ Малдовы, адзначаючы Міжнародны дзень роднай мовы, з пашанай ставіцца як да мовы малдаўскай, так і да іншых моваў, што гучаць сёння ў гэтай краіне. Пра тое сведчыць і цікавая імпрэза на сцэне Дома нацыянальнасцяў у Кішыніёве. (Больш падрабязна пра літаратурна-музычны конкурс расказала старшыня праўлення Беларускага культурнага руху ў Малдове Ганна Мазур у артыкуле “Каштоўны скарб ад продкаў” у мінулым нумары газеты. — Рэд.). Са сцэны гучалі вершы і песні на беларускай, азербайджанскай, балгарскай, рускай, украінскай, яўрэйскай ды іншых мовах народаў, прадстаўнікі якіх жывуць у Малдове.

Кажуць, мовы не маюць дзяржаўных межаў. Ды, на жаль, мова можа і аб'ядноўваць людзей, і разводзіць па розныя бакі барыкад. Прыклады таму мы бачым і ў постсавецкіх краінах. Мяркую, калі пастарацца ўнікнуць у корань такіх праблем, то акажацца, што ўсяму віною — лянота. Бывае, жывучы і 10, і 20 гадоў “угасцяць” у народа, які прыняў перасяленца, апошні не спяшаецца вывучаць мову каронных жыхароў. Чаму? Апраўданні могуць быць розныя, а ў аснове... Веданне мовы на-

рода, з якім жывеш — гэта знак павагі да яго. І варта не ленавацца, а брацца за падручнікі. Бо мова — вельмі тонкая духоўная матэрыя. Члены Беларускай абшчыны Малдовы, прызнаючы роўнасць і важнасць усіх моваў, імкнучы зберагаць і развіваць духоўную спадчыну сваіх продкаў: нашу мову, звычай, традыцый. І ад такой дзейнасці ёсць карысць і Малдове, і Беларусі, і кожнаму з нас.

Беларусам, аналізуючы свой культурна-гістарычны досвед, ёсць чым ганарыцца. Можна толькі пакланіцца продкам, якія ад самага пачатку, як кажуць, спрадвечу будавалі беларускую культуру на талерантасці, паважлівым стаўленні да іншых нацыянальных культур. Сёння ж наша духоўная спадчына такая ўніверсальная, што інтэгруе ў сабе элементы літоўскай, польскай, рускай, украінскай, татарскай, яўрэйскай ды іншых культур. Людзі розных этнасаў і сёння жывуць у міры і згодзе ў Беларусі. Дарэчы, гэтая ўніверсальнасць беларускай культуры прыцягвае і ў Малдове ў нашу суполку людзей розных

нацыянальнасцяў, якія падзяляюць тую ж каштоўнасць, што і мы. Шануючы сваю гісторыю, якой бы складанай яна ні была, мы з павагай ставімся і да традыцый, звычай, моваў іншых народаў.

Стараста па Масленіцы

У такім ганаровым званні — старасты! — давялося мне быць на нядаўнім свяце Масленіца, якое сёлета ўпершыню праводзілася на Цэнтральнай плошчы Кішыніёва. За правядзенне свята выказаліся Руская абшчына Малдовы і Асамблея народаў Малдовы. Беларуска абшчына ахвотна далучылася.

Кішыніёўцы і госці сталіцы пабачылі цікавую дзею: старажытнае славянскае свята, зробленае на сучасны лад, для ўмоваў горада. Былі песні, карагоды, розныя абрады. Вядома ж, усе частаваліся блінамі. Спалывалі пудзла Зімы, якое, дарэчы, часам называюць і Масленкай — у розных славянскіх рэгіёнах па-рознаму. Беларусы частавалі ўсіх

дранікамі, салодкімі прысмакамі ад вядомай фабрыкі “Віцьба” і нават беларускай зуброўкай. А тым, хто праяўляў асабліваю цікавасць да нашай краіны, дарылі буклеты, невялічкія сувеніры на памяць — мы атрымалі іх ад Пасольства Беларусі ў Малдове.

І мы — абаронцы Айчыны

Дзень абаронцаў Айчыны наша абшчына святкавала ў кішыніёўскім Доме нацыянальнасцяў. На пачатку ўрачыстасці жанчыны павіншавалі мужчын і падарылі нам сувеніры. Потым далі слова і самім абаронцам Айчыны. Кожны з мужчын распавёў, якую мае ваенную спецыяльнасць, адкуль прызываўся, дзе служыў і дзе цяпер працуе. Гаварылі: мы, беларусы ў замежжы, жывём далёка ад Бацькаўшчыны, але заўсёды памятаем, адкуль родам і дзе наша родная зямля. Нашы паважаныя ветэраны Вялікай Айчыннай вайны Уладзімір Вайцэховіч і Цімафей Гаўлінскі распавялі, як змагаліся яны ў далёкім юнацтве з жорсткім ворагам. Прыгадалі, колькі іх таварышаў загінула, абараняючы Айчыну. Казалі: трэба і сёння быць пільнымі, абараняць нашу Бацькаўшчыну ад розных пагроз. Удзельнік ваенных падзей у Афганістане К.В. Праворны распавёў пра свой жыццёвы досвед. На той вайне гінулі яго верныя сябры, выконваючы свой воінскі абавязак.

Мы паміналі загінулых, мінутай маўчання ўшанавалі іх памяць. Потым яшчэ раз віншавалі са святам усіх мужчын, спявалі беларускія песні і песні ваенных гадоў, дэгуставалі стравы і напоі беларускай кухні, танцавалі. Цёплым, душэўным атрамаліся свята.

Юры Статкевіч, старшыня Беларускай абшчыны Малдовы

Спявае Дзмітрый Нікіцін

МАЦЯРЫК НАЦЫ

“Быццам на Радзіме пабывалі...”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Аднак вернемся на канцэрт у Нарву. Такого шматлічнага сцэнічнага беларускага мастацтва тут даўно не бачылі. Ды і ў Таліне, дарэчы, таксама: там дзякуючы намаганням актывістаў суполкі “Лёс” канцэрт з той жа праграмай прайшоў у Канцэртнай зале “Ліндакві” на наступны дзень. Таленавітыя салігорцы не проста паказалі глядачам у Эстоніі сваё высокае майстэрства — яны дзяліліся з удзячнымі глядачамі вялікай любоўю да роднай песні, да беларускіх і ўкраінскіх танцаў. А на канцэрты прыйшло шмат нашых супляменнікаў, гэта былі два шчымыя святы нашага яднання праз беларускую культуру.

Сярод глядачоў у Нарве была і я, разам з нашымі беларусамі з суполкі “Сябры” атрамала ад канцэрта вялікую асалоду. На сцэну за паўтары гадзіны выйшла больш за 60 артыстаў, якім ад 8 да 75 гадоў. І увесь

Цёпла віталі беларускіх артыстаў і ў Таліне

частрымалі яны глядачоў, як кажуць, у рэжыме авацый і апладысменту. Думаю, такімі гастролёрамі ў любой краіне беларусам можна ганарыцца: вельмі прыгожыя касцюмы, выдатныя пастаноўкі танцаў, беларускія шчырыя песні, жартоўныя вер-

шы... І ўсё так хораша пераплялося ў бесперапыннае дзеянне на сцэне. Ніводзін глядач з тых, хто прыйшоў на свята танца і песні, не застаўся абыякавым. Пакідаючы залу, глядачы выказвалі беларусам-сябрам з таварыстваў “Лёс” і “Сябры” словы

шчырай падзякі за арганізацыю цудоўнага канцэрта. “Ну быццам на Радзіме пабывалі!” — не хавалі захаплення і эстонскія беларусы.

Людміла Аннус, Беларускае таварыства “Сябры”, г. Нарва, Эстонія

ЧЫТАЧ — ГАЗЕТА

Пераймаем лепшы досвед

Паважаныя рэдакцыя, добры дзень! У лісце, дасланым нам у Усць-Каменагорск, вы прасілі паведаміць: ці атрымліваем мы і як выкарыстоўваем газету “Голас Радзіма”. Выданне штодзённа прыходзіць да нас па пошце — гэта, наколькі нам вядома, рэдакцыйная рассылка для найбольш актыўных беларускіх суполак замежжа. Дзякуй за такую падтрымку нашай дзейнасці, за такое ўмацаванне сувязі з Бацькаўшчынай!

Мы ўважліва прачытваем газеты і потым робім падшыўку, якая знаходзіцца ў нас у абласным Доме дружбы, у беларускім кабінет №8. Потым, калі ў каго ёсць жаданне і патрэба, нашы члены аб'яднання бяруць яе, чытаюць. Часам выкарыстоўваем тэксты і на занятках па беларускай мове. Бывае таксама, што і абмяркоўваем некаторыя матэрыялы, пераймаем досвед іншых суполак. Вялікі дзякуй за цікавыя тэксты, у тым ліку і за ўвагу да дзейнасці нашага аб'яднання. Пспехаў усім, дзякуючы каму робіцца газета і прыходзіць да беларусаў ва Усходні Казахстан.

Галіна Жампеісава, старшыня праўлення Усходне-Казахстанскага абласнога беларускага культурнага аб'яднання

Збіраемся ў Мінск

Прывітанне супрацоўнікам газеты “Голас Радзімы”! Нядаўна мы пачалі атрымліваць па пошце вашу і нашу газету. Раней бачылі яе ў інтэрнэце. Для нас такі падарунак з Бацькаўшчыны — як свята. Разглядалі і чыталі дасланы нумар усёй суполкай. Радаваліся: такая высокая паліграфічная якасць выдання. Прыемна трымаць у руках! Радаваліся за супляменнікаў, пра якіх прачыталі. Яны, як і мы, жывучы за межамі Беларусі, застаюцца з ёю. Увогуле атрымалі асалоду ад прыгожай роднай мовы, на якой выходзіць газета. І такім чынам мы з дапамогай газеты нібы пабывалі ў гасцях у Беларусі, у нашых супляменнікаў з іншых краін. Вельмі ўдзячныя за гэтыя хвіліны радасці!

Застанецца ў летатнісе беларускага жыцця Латвіі і наш праект “Беларусь — Латвія: насустрач адзін аднаму”, пра які напісала газета ў 8-м нумары. Рыхтуем і новы праект, чакаем рашэння па ім гарадской думы. Калі ён будзе зацверджаны, стане рэальнай наша паездка ў Беларусь. А праграма ў Мінску для нас — пытанне адкрытае. Хацелася б 3 ліпеня разам са школьнікамі, якіх збіраемся прывезці, пабачыць сталіцу, яе жыхароў і гасцей, беларускія таленты і тое, як шануюць у Беларусі памяць пра вызваліцеляў ад фашызму. Было б здорава праз газету знайсці школы, творчыя гурты, гатовыя да супрацоўніцтва, кантактаў з лепайскай беларускай суполкай “Мара”. Адгукнемся на ўсе прапановы аб супрацоўніцтве!

Дарэчы, сёлета нашаму гурту “Паўлінка” 15 гадоў, і паездка на Радзіму можа стаць для самадзейных артыстаў цудоўным падарункам.

Валяціна Грыбоўская, г. Ліепая, Латвія

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Советская Белоруссия».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб'ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1930, Заказ: 355

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106

ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2015